

MAREK MARIUSZ TYTKO

MAREK MARIUSZ TYTKO

krakovský básník z tzv. generace Jana Pavla II., pedagog kultury, tvůrce nového směru v současné polské nábožensko-filozofické lyrice přelomu 20. a 21. století, propagátor programu poesiosofie (filozofické poezie) a metafyzické poezie (poezie nové metafyzičnosti). Zakladatel uměleckého směru zvaného eschatologismus, který vychází z části věrouky, jež pojednává o posledních věcech člověka a světa. Ve své tvorbě se projevil několika významnými sbírkami poezie (***Spotkanie Innego, Znak Światła, Koncerty metafizyczne***)

i z hlediska polské národní literatury, do níž vnesl novou uměleckou kvalitu, když spojil novátorskou formu poezie s hlubokými filozofickými a náboženskými obsahy. Ve svých básních ukazuje lidstvo a lidské hodnoty v rozmanitých kulturních kontextech. Umění, vesmír, Bůh, člověk, spojení člověka s přírodou, kulturou a transcendentálním tajemstvím existence jsou v jeho poezii chápány neustále nově a originálně. Hlubokou erudici v oblasti klasické, judeokřesťanské, řecké a římské kultury spojuje se současným axiologickým a antropologickým přístupem. Jeho básně vznikají z prožitku a poznání lidské existence, která je bohatá na fascinace i obavy, radosti i smutky, harmonii i dramata, lásku i smrt. Jako básník je originálním polským autorem, jenž si je vědom křesťanských kořenů Evropanů a evropské kultury.

SETKÁNÍ S JINÝM

MAREK MARIUSZ TYTKO

SETKÁNÍ S JINÝM

SETKÁNÍ S JINÝM

MAREK MARIUSZ TYTKO

SETKÁNÍ S JINÝM

Mojí ženě Basi –

OPAVA 2009

Světlo Spásy

Pramen světla

Jackovi Widomskému

kde je počátek příčina
co je podstatou kosmu
zda zrodila nás hmota
zda určité absolutno
světla
oceán se v noci přelévá
mělčina souhvězdí
světla hoří
jako metafora světa
je plamen
entropii nebo znamením

věřím ve světlo
zde
uvnitř
Slova

kde tryská Jeho pramen

Nekonečno

hvězdné galaxie navzdory nicotě
zářící cesty jas útočí
na hranicích nesmírna
za temnotou temnoty
prostor vyzařuje hmotu a čas

vnímáš Světlo
nebo odtud nezáří nic
navzdory existenci slov
za noci mezi hvězdami mlč
vidíš nehasnoucí plamen
mořské vlny bez konce
nezdolnost
vrchol

podívej se pořádně
abys pocítil
jas jako na začátku
podívej se pořádně
na hvězdy v temnotě jasu

až uvidíš to
co je k nepoznání

Jednota protikladů

Z Mikuláše Kusánského

jsi
neznámý nepochopitelný neomezený
jak je Tě tedy možné spoutat rozměrem konečného světa?
co lze proti Tobě postavit – jednoto veškerenstva?

jenž v sobě ukrýváš jednotu protikladů
tedy i nicotu
bez pravidel
co je Tobě po našich zásadách?

oddělme Tvůrce od stvoření
co zůstane?
nicota?
nic

neexistuje absolutní hmota
je sotva stvořená
když je s námi Věčný
tak co je proti nám?

nic
dokonce ani ne nic
snad nicota?
z Boha pochází nebytí

jsou ničím proti nám
stvořeným ze světla milosti a lásky

Vznik světa

Władysława Stróżewskému

zpočátku nebylo nic co by bylo Odnikud
světlo se rozplynulo v nicotě
Síla spočívala v prostorách jasu budoucnu ku cti

tajemné síly nebeské nicoty
světla soustředěná v absolutním prázdnu
padala do Bohem dané prázdnoty

nad nicotu existence zázraků astronomie
prvotní hmota ponořená v prostorách
němý film leptonů Režisér hadronový

hermeneutika jako reflektor osvětluje svět
hledá pohledy neviditelného
ale metagalaktický Inspicient není znám

v tichu světél hrají hvězdnou pantomimu
neviditelní herci byt' velmi konkrétní
v cirkusových epicyklech orbitálních saltech

akrobacie komet salto mortale super –
nové choreografie tanec souhvězdí
v kostýmu hmoty poslední scénář

astrální dekorace scénografie idejí
v předpremiéře díla stvoření vesmíru
evoluce kosmu v prostoru po prvním aktu

s neslyšitelnou hudbou pomlky-prázdnoty
Skladatel Incognito – Velký Anonym
hle svědkové představení mrtvé jeviště:

prázdnota oheň vzduch voda země
svět je jako Boží jas jehož hranice nikdo neobsáhne
neboť do prvotního království nikomu nahlédnout nelze

Rozbíjení zrcadel

zhlížíme se v zrcadlech prověřujeme mysl
zároveň věříme v magii zrcadel

v konscientismus
(„*existuje, nač pomyslíme*“ – ďábel bůh trpaslíci)

v realismus
(„*existuje věc, která je*“ – je On snad věcí?)

v racionalismus
(„*myslím, tedy jsem*“ – idioti nejsou, neboť nemyslí)

Kant
chrlí iluze protože nevidí nic
jiného kromě sebe sama
a odrazy mizí v nekonečných zrcadlech

„*myslím, tudíž ty nejsi*“ –
podsouvá Mefisto propast sebevraždy
zableskl se nůž
za ním nicota
v temnotě pohlcovala záblesky v nebytí
sestoupil jsem
do černé díry
ale někdo se mě temnotou dotkl a včas mě o d r a z i l
b u d' s i
poskytl světlo – On po věky Mlčící Zrcadlo

Výprava do království idejí

Janu Kielbasovi

po hladkém zrcadle moře plyne řecká loď
na vodě (obrácená odražená) pluje druhá
na lodích dva Platónové
plují do více než jedné
Atlantidy
a hledíce do hlubin myslí si
„který z nás je skutečný?
kdo je pouhým odrazem?
co je to věc?
co odrazem věci –
stínem ideje?
kde je lidská realita?
v čem spočívá identita
a v čem odlišnost?
je třeba hledat pravdu nebo jen metafory?
dokdy?
stále nás přitahuje slunce
když jsme unikli noci
hledáme absolutno
směřující k Atlantidám“

bez zdvojení sil
na moři
v tichu
nedokážeme plout

Existencialisté

existencialisté
jejich otcem je Ekleziastés

vzývali Pána
Bůh jako Bůh
mlčel

znejistili

řekli
nicota nicot
všechno je nicota

prohlásili
není bůh
nicota je bohem

nakonec
tváří v tvář prázdnotě
sami sobě vzdali hold
v bytí
z něhož nebylo úniku

z absurdity vzešli do absurdity se vrátí
unikli do absurdity ničeho

Znamení Jiného

bolí tě tělo v nemoci stáří?
bolí tě duše proto
že vesmír i když je tak velký
přesto je malý a prázdný
byť naplněný veškerou hmotou?
takové je v něm ticho že se nemáš
s kým dát do řeči
vždyť k čemu je světlo hvězd
když se ti nedostává Boha?

žij
v utrpení se projeví podstata člověka
bolesti jsou sklizní rajských plodů

potvrzuješ tedy jsi

když voláš o pomoc
uslyší tě někdo Jiný

člověk je jen Jobem

Litanie k Bohu-Světlu

keři hořící
slunce spravedlnosti
hvězdo betlémská
světlo kříže zmrtevýchvstání
zřítelnice nebes
Pane v šatech bílých jak světlo
proměněný ve světlo na hoře Tábor
ohni očištění
zlatá a nehasnoucí svíce v zahradě
mořský majáku uprostřed bouře
prameni záře
příbytku ze světla
řeko nejzářivější ze zářivých
oceáne světla
horo vycházejícího slunce
zářící láskou
ohnivé jazyky ve dni seslání Ducha
Bože světla

rozptyl temnoty

Stopy

Z Anděla Slezana

nevyčerpatelný
nesmírný
nenasycený

oceán
nekonečno
prostor

čeká na mne
na setkání
tváří v tvář

chce zažít rozhovor
s absolutnem
zda noumen najde fenomén?

na písku jsem spatřil
Jeho stopy
vedly dooře

nenasycení
pokorný návrat
k prameni reálných věcí

odkrývám masky a odvrhuji zdání
co mi zůstalo?
nekonečné bytí a já-nikdo

světlo
které je základem hmoty
a milosti zbožštění

nic víc
jen v písku stopy

Světlo setkání

jakým zázrakem je koncert viditelného
roje hvězd slunce měsíc
avšak nádhernější je záře očím skrytá
duše neviděná v celku

Tobě chci zpívat
radostně pět chválu
slavit svobodu a dech
hor za svítání vydobyté ze stínu

stvoření je skokem do bytí z nicoty
zkropení Světlem
tajemství
Toho Jehož Jméno nelze vyslovit

Jedno cítím v úžasu
přirozenost věcí se jeví jako pravdivá
když objímám čas ovládám prostor
kochám se zářivou skutečností

Tvá tvář
nezničitelná jasem –
nešťastný ten
kdo neviděl tvář

světlo Tvé elektrizuje
dráždí nervy jako proud prochází tělem –
a nevypíná zdroje
věčné elektrárny nestvořených energií

probodáváš mě světlem ostrým jako dýka
pronikavým paprskem protínáš skrz naskrz
masky v nichž jsem se ukryl – protínáš
a nacházíš můj stín

v zákoně Slova záře
trvá v tichu až do konce
na vrcholu
mi nedovolí odtrhnout se od Tebe do propasti smrti

ó světlo tváře Jiného

Ouvertura světlosti

Z „Veritatis Splendor“

co je dobré?

světlo

Tvé tváře nedostupné
jako plášť
který zahaluje
Tělo

Ty –
osvícení
stínů a
ptáků

záře slunečních křídel
Tvých teplých slov
dobrá

stojím v záři Tvé tváře
na jasu
jsem vybudoval svůj svět

ty rozdmýcháš jiskru
ozáříš temná těla

Co je dobré?
světlo v temnotě
Ty ve mně

Kristovo světlo

hle Kristus
vynořil se z temnot
kým je
Mistrem nejistoty
Mistrem světla na výsostech?

nevím nic
kromě toho
bloudím v labyrintech
a hledám
avšak On
jako reflektor
ozařuje mocí
naplňuje mne
bolestnou energií utrpení
ve světle kříže
neexistuje strach

nehasnoucí slunce

stojím ve světle kříže
vedle mne Jan a Matka
mezi rameny prosvítá kříž světla

žák a umělec
smysl ve zjevení
znásobují
píší
to co nelze napsat

Znamení nad znameními

člověk
nedokáže proniknout
neproniknutelné
co je ve stínu země ukryto

časem
přechází z pokolení na pokolení
nevyslovitelné

co je jazyk
vůči Slovu

zůstává nám jenom objevovat a
velebit Světlo
slovem
mlčení

Přemýšlení

Z Jakuba Böhma

všem věcem
jste přidal dvě tváře:
esence – v sobě
pro svět – zdání

je tedy sama skutečnost?
možná
že je
i když by mohla nebýt
ale rozzářit se v mysli Umělce
který stvořil její křehké lehké stíny
jako malíř plátno
když z hlubokého blankytu
vytváří omezené hmatatelné hroudy

reálná těla
v iluzi se ztratí?
rozplyne se záře průzračnými pásy
na tellurickém dne?
a my
v neviditelné jemné existence?

než jsem ucítil záři
proud
mě odnesl
do jsoucího

Iracionalistovo krédo

Z Kašpara Davida Friedricha

nutně se musím vypořádat se světlem
tady v zapomenuté prokleté zahradě
veškerenstva z něhož není úniku
sám utápět pohled v ohnisku slunce
a smutnit po post-světech záře
sledovat hvězdu našich dní když z a p a d á
setrvat v ruině zámku svých předků
kontemplovat záři hrobů a ruin
zapomenout že pode mnou jsou skály a propast
čekat na chvíli které se nikdo nedočká
nemohu nic čekat na nepoznané
další lodě vyplouvající z přístavu
do dále do stínu mizejí nenávratně
nadešel čas i pro moji loď
vyplout odtud
potevřít zrezivělou bránu
abych spatřil více prostoru
než je možné
avšak už na mně zima vybělila lebku
zůstávám přibitý do těla-utrpení
na vlastním kříži na ztrouchnivělém stromu
průzračný duch uvězněný v hmotě
třpytí se čistý jako krystal
pomímám (jako rampouchy)
poslední loď se rozbila o skálu

Krédo

věřím v dokonalou a nepoznatelnou Jednotu
která všechno překonává a v níž má všechno
co existuje počátek neboť je světlem

věřím v moc existence skrze Jednotu která překonala nicotu
a nám nejbližším od Jednoty pomíjejícím
poskytla světlo intuice z prvopočátků času
abychom se mohli dívat v záři jako na počátku

Modlitba k Bohu-Světlu

at' zmizí temnota
at' světlo zvítězí
v hluboké temnotě
dej Mistře
abych našel
cestu
ke skutečnosti ponořené
ve hmotě
nad světem
v záři
Tvé předvěčné milosti
světla ze světla

Ezoterické písně

Mistře zakletý do tajemství kříže
uzdraviteli paralytiků slepců
jasnovidče
astrále Otce

bělokněžníku
počatý v panně skrze ducha
ze světa nejvyšších světlostí
zvěstovaný andělem vize – iluminantem

bilokáte těla za zamčenými dveřmi
autofane extáze na hoře
ideoplastii jsi rozmnožil ektoplazmu
pět chlebů a dvě ryby pro pět tisíc

způsobil jsi rej hmoty
alchymisto měnící vodu ve víno

psychokinezí jsi odvalil náhrobní kámen
sesíláš vizi vytržení
v extázi dáváš stigma –
ty
v temnotě vítězíš
my –
stickým světlem

Kniha světla

Bůh stvořil světlo když myslel vlastní Já
naplňuje svět aniž kdy bude naplněn
proniká bytím aniž by byl proniknutelným
uzavírá svět v sobě aniž by byl uzavřený

vesmír od nejvyšší bytosti oddělený
ačkoliv neoddělitelný propojený Jednotou
rajské nicoty kruhem emanace
paprskem energie plynoucím z transcendentna

tančíme ve výšinách se zmrtvýchvstalými
ve všech jazycích oslavujeme světlo
ve věčném tajemství nerozluštitelné

Pluji ke světlu

zhaslo světlo
odcházím do ticha temnot
do tmy tmoucí

a chci vstříc jasů
blankytnému dešti
letět do výšin rozzářených světlem

hledám záři nejzářivější
světelný tón
vodotrysky zahrad rozkvétajících pramenů
rozzářených tancem
planoucích obzorů

Metanoia

teď:
když jasně vidím
v nejvyšším soustředění
když jsem přišel k myšlence jako slunce
nejsou ve mně temné obrazy
mé oči se otevřely jako květ když nastává den
mysl jako motýl lehce do nebes
u z ř e l j s e m

světlo

vznesl jsem se vysoko abych poznal
viděl jsem všechno
nic jsem neviděl
slepý jsem spatřil
koho nikdo spatřit nemůže
dal jsem se oslepit
d o z r á l jsem jako ovoce
vím jen že bych co nejrychleji
chtěl zmizet v nevědomí

Pamatuj

pamatuj
jsi světlem i tělem
jestli tě hmota opustí
duch zůstane

pamatuj
jsi nad temnotou

světlo rozjasňuje tvoje bytí
a temnotu rozptyluje

kdo tě zachrání
z nebytí?

kdo když Pán světla
neodkryje
novou skutečnost?

Živly

Leszku Dlugoszovi

zahrada světla v oceánu noci
mrak nad stromem pták
noc hoří měsícem v zahradě
a pod ohněm hvězd
vzduch a vítr
nad ptákem světlo a oceán
v mracích noci světla ovoce
zpívající ptáci hvězd koupou se v oceánu tmy
světélkující ticha létající ryby
třepotající křídly mlhoviny souhvězdí
ohnivé ptakoryby prostoru
hnané větrem oceánu v rytmu mlčících sborů
které diriguje žhnoucí kapelník měsíc
ve filharmonii prosycené temnotou
noblesní orchestr
zachráněných ve světle
na zahradě z mraků
na vlnách vzduchu
koncertují se šumem paralaxí
ve vzduchu zahrady nad stromy
andělské hvězdy s křídly světla
v oceánu tmy kde se koupe oheň ne-mluva
a zachráněná duše jež teprve na zemi zhasla

Slepci

jdu k Tobě
jsi-li Bohem
temnot Tvá slova provedou
jsem slepý
ze slov znám slunce

jdu k Tobě
jsi-li
ačkoliv tma
se v Tobě rozhostila

nic nezůstane
noc ani světlo
všechno pomine
svět je pastí

my
slepci
kterým je souzeno
neznat
nevidět

kdo postřehne skutečné bytí
neviditelnou záři světla světél?

Křišťálový palác

v paláci světla knížete nebes
křišťálové stěny vydávají záři
tak v čistotě se třpytí Tvá průzračnost
nekonečně trvá sláva Pána hvězd

v zlatistém zámku spí rytíř zrcadel
čeká na velké znamení aby se probudil ze snu
bojoval za nový svět který jsem viděl
nad bytím času nevysněný ve snech

v průzračné tvrzi skutečný krystal
čisté duchovnosti vítězí nad hmotou
a když se z věčnosti zvedne vítr

ze závanu povstane Pán ve světelné zbroji
jasem slunce zářící rytíř míru
a zvítězí Pán průzračným tichem

Rytíř nebes

píseň

když v noci přijde ke mně Stvořitel
Pán mého srdce a myslí
v andělském šiku své družiny
tehdy jasná slunce zazáří

když mě pak pozve k sobě
nekonečný rytíř nebes
budu na koni cválat
tam pod nebesy
v apokalypse slunci

když usednu do sedla blízko za Ním
abych zaútočil na záhrobí
vyrazí tři korouhve andělů
s armádou serafů do okřídlené dáli

až temnotu rozžehne blesk
a hrom z nebes bude hřmět
uslyší mě zlaté pluky Boha slunce
který zachránil svět

Hymnus na světlo

píseň

kdo viděl světlo
nikdy se nevzdá

kdo viděl světlo
naplní ho síla

kdo viděl světlo
v noci nesejde z cesty

a nezahyne
ale zachrání se

kdo viděl Světlo
Světlo kdo viděl

Proměna

hymnus

Na svaté hoře jsem Tě viděl v oblaku
S tváří jako slunce v šatech bílých jako světlo
S odhalenou tváří upíral jsem zrak v jas
Tvůj jako do zrcadla a stále více
Jsem se Pane před Tvýma očima stával jasnějším

A zazářilo ve mně proměněné světlo
V jasnícím oblaku se rozléval oheň
Hořících sněhů jasné lesknoucí se paprsky
Hleděl jsem na lampu z nebes v nočním vidění
Až hvězda vzešla a Tvůj den se rozzářil Pane

Světelný oblak ozářil tělo mlhou lesku
Až se rozzářilo svým nezvyklým majestátem
Od onoho času plane na hoře světlo
Třpytí se nebi ke cti nad horou Tábor
Vrhl jsi světlo na můj život v temnotách

Proměnil ses pro mne tedy i mne proměň
Ať se v Tvém světle stanu jasným jako Ty
Učiň mé tělo bílým neviditelným sněhem
A mou duši očisti a omyj svým světlem z vin
Jak Abrahámovi ohněm když zašlo slunce

Ty jsi prozářil světlem neproniknutelnou tmou
Na hoře Tábor hořící pochodní
Tam jsi pohlédl na mé ubohé tělo
Abys je přeměnil v dílo chválené Slovem
Tedy raduji se ve světle daném mi od Tebe

Věčný neměnný v čase ale Proměněný
Rozjasnil jsi svět gloriolou nebeského slunce
Tak i mne prosvětli abych zjasněl světlem u Otce
Na Hoře Chvály v nevyslovitelné záři
V den Tvého Příchodu zmizí údolí tmy

Světlo k vrcholům

ved' mě
Světlo
cestou přes hory
abych nepadl
do propasti jako kamínek
náповěda ve tmě
přeměň noc v den

na zemi znám
věci tajemství
ale Ty
Světlo
vidíš více než já

když hledíš z výšky
mlčíš
září
probleskuješ v tichu

deru se
na vrchol
chci dosáhnout
v oblaku
záblesk tváře

nahoře vítr
zháší záři
která nechrání

jsi to tedy Ty?
kdo jiný nežli Ty?

vidím tedy jsem

Conceptio

noc těl
z hlubiny
tvář

záříš
jasníš nocí

jsi těhotná
světlem

Těhotná

Ach, matko nedostižitelného světla, v tobě je někdo jiný.
Nosíš v temnotě dar Jiného, odevzdaná dávným výrokům Boha
a přírody. Tvé lůno je jeho majetkem. Jsi v naději srozuměna
s neznámým úradkem. Ty, která jsi toužila a jež se nasytíš,
dozríváš naplněná plodem. Ohýbáš se pod tíhou utrpení –
dárkyně jsoucna, za něž na zemi obdržíš nikoli od lidí,
ale od Pána dědictví jako odměnu: setkání se světlem a lásku,
která je světlem.

Poznámky ze zdařilých krakovských exercicií

Oheň. Bůh Abraháma, Bůh Jáкова, Bůh Izáka. Nikoli
vzdělaných, nikoli filozofů. Světlo utrpení proniká tělem – oheň
spalují vnitřnosti. Světélkování ohnivě aury. Tetelící se vzduch,
chvějící se projev světelné síly. Tebe miluji na břehu oceánu
v záři fialového slunce, když jsou nade mnou purpurová oblaka,
když jsem nahá jako Rubensovy, Cézanovy a Renoirovy modelky,
jako Eva před setkáním s ďáblem, nevinná jako dítě, které počnu.
Moje láska je veliká. Zpívám, když do mne vcházíš. Jsem
jiná než ty, proto nikdy neporozumíš mému tělu ani duši.
Budeš jen hledět na červánky krvavě rozlité jako měsíčky.
Nepochopíš ostří utrpení v mystériu porodu. Můj Bůh je
Bohem Sary, Alžběty a Marie. Prošla jsem nocí smyslů
jako Jan od Kříže. Pobývám ve vězení těla, těhotná
tmou, která se násobí. Čekám jako nevědoucí prvorodička.
Oheň ničí moji rozkoš. Pro záři neviditelného světla,
pro Pána nemožného snáším bolest, trápení a těhotenství.
Letět nad tělem, vznášet se do nebytí, uvolněnou duší brouzdat
světem. Nestálý Boží ohni, jasnovzdušný, zářivý červánku, lehká
prázdnota, svatá beztíži, ulehčí té, která zvedá balvany. Nechť
ty bolestné kameny ode mne odplynou jako oblaka. Schoulená
k zemi tíhou. Přijď, duchu prázdnoty, a odpluji s tebou
do nicoty nebytí, do ohně neohnivého, do stavu trpění světlem,
bezbolestně v tichu. Přijď záři nesvítící v radosti úlevy.
Přijď dojmu bez dojmu. Měla jsem vidění. Naplnil jsi mi oči
světlem. Viděla jsem Tvůj oheň. Tvé svaté plameny. Věřím
v Tebe, Ježíši Kriste, jenž ses vysmál gravitaci – vznášeje se
do nebe, v ohni těla, plameni nehasnoucí duše, vzkřis mne.
Ty jsi duchem světla a já jsem dozrála, naplnila se v dešti,
jsem jako list unášený větrem. V extázi koupele,
ve zlatu bělosti, očištěná tělesnost v půvabu rozkoše –
blížím se v horkém tichu k Tobě, miláčku ohnivý, planoucí žárem.
Jsem v Tobě – vznáším se jako pták svedený k letu v hořící
extázi, v pálící rozkoši, v lehkosti bez poskvrny – pronikám
oblaky, kloužu v jejich pápěří. Neseš mne, když jsi spálil tělo
ve světle. Unesl jsi mne, ohni, do sedmého nebe, k počátku
a konci, osmého dne v týdnu – Kriste-Slunce.

Zářivé milosrdenství

mým rodičům Eugenii a Augustinovi

Plný milosti chtěl se podělit s jinými
božskou existencí
ale nebyli jiní
tedy první nepočatý rodič veškerenstva
Otec z ideje
v matce-nicotě počal svět

ale než na ono světlo skutečné existence
vyjdeme
dotýkáme se v tichu-temnotě kosmu
matky-hmoty
těhotné přírody
e v o –
l u c e
těla ponořená do oceánu

z jeskyně není vidět Otce
cíl je tajemstvím
v jeskyni těla nevolníci
s extatickým křikem
vejdeme do nebe bez stínu
děti nekonečna
Eliášové nanebevzetí
ponoření do smrti zmrtvýchvstaneme v slávě
vyplaveme z hlubin když se vody vylíjí
jestli Pán loví perly v moři plném hvězd
věříme
že nás šlechetné vyloví ze dna smrti

Sakralgie

cítím prach a chvěji se když se ptá „kdo mne bude následovat?“
když odchází do tmy šeptám „mne pošli“
jsem přibitá na dřevo i když bych chtěla uniknout do nebes
procházejí mnou tunely do noci hlubší než hlubina
můj život visí na kříži táhne kamením k zemi
v mučednické svátosti křeče svírají jako kleště
drtí mne obruče bolesti
zraňují bolestivým tlakem odsouzenou zralou jako hruška
byla jsem zasvěcena nelehkým břemenem lásky
srpem měsíce rozřátá v půli
k hluchým stěnám přibitá jako hřebík
chvějíc se jsem celá ohnuta a nade mnou visí velký kříž
držím se Tebe, ó Ježíši, kolem krku jako otce
choulím se do Tebe jako dítě v zoufalství své zahrady olivetské
jsem křížovou cestou a spolutrpicí přináším bolest Bohu
můj cár bičovaný křečemi trhá hrdlo až se výkřik vrací
svůjím se v tanci bolesti v i n u se schoulená k Tobě
Ježíši hořím Tvou krví i mne se zmocnil
kdy břicho je kalichem naplněným hořkostí jako v olivovém háji
a tělo drásá bič bolesti
už se hlavička dostává na světlo a v očích tma a pláču
křik dítěte protíná vzduch a rozepíná nebe nade mnou
a radost prozáří mou bolest neboť světlo už září nad šeolem
zkropeným krví matčiny gehenny v křiku aureol
spolu-trpic tvořím eon nového serailu
a s Bohem spolu-zbavuji svět-šeol

Děti v koupeli

dcerkám Agnieszce Luize a Beatě Anně

teplem a vlhkostí nás vítá koupelna
růžová těla a šplouchání vody kotouče páry jako dým
průzračný živel vroucí silou vodopádů
zpěněná koupel tryskající kapkami a šumící prameny

rozbouřená hladina plná bublin a vírů se vlní v rytmu hry
v radostném plavání bezstarostnost a lehkost
probouzí svou existencí víření živlu
děti v náhražce hlubiny oceánu

když omývám a očišťuji jejich těla průzračnou vodou
myslím na pomíjivost existence o její proměnlivost
a o vstupování dvakrát do téže řeky
prostém a zřejmém jako koupání dítěte

Vize velebných těl

Stanisławu Musiałovi SJ

velebná těla
nic nevážící jemná
zářící tvarem
víří v nebeské rozkoši světla

tančí obdařená milostí uprostřed pouště vesmíru
pronikají nebytí a krouží v čase
levitují jako spasená těla
andělů

láskyplná
nezkažená temnotou
ve světle milostivého tance
chvějí se
zmrtvýchvstala
štěstím

Bůh vrátil dějiny
setřel fakta
ve světle majíce věčnost
neviditelná duchovní těla se radují v Pánu

Zkomponovaná píseň

Bogusławu Żurakowskému

Pane jsem zde
Ty Světlo jsi při mně
Pronikáš mě naskrz

Miluji Tě Bože
Protože jsi mne stvořil

Ty a nikdo jiný
Jsi mne vyvedl z nicoty
Proto Tě miluji

Chválím Tě Odvěký
A více než svůj život cením

Pozvedáš oči
Hříšníka k nebesům
Aby Tě postřehl

Ozařuješ cestu
V temnotě ukazuješ cíl

Byl jsem mrtvý
Ale Ty jsi mne vzkřísil
Do života ve Světle

Díky Tobě ó Světlo
Bez Tebe byl bych ničím

Stál jsem uprostřed noci
Opuštěný a bezbranný
Ale našel jsi mne

Neviděl jsem nic
Neboť jsem neviděl Světlo

Stál jsem u řeky
A nemohl jsem ji překročit
Tys mne přenesl

Na druhém břehu zahrada
Čekala přichystaná

Tak velké věci
Učinil mně můj Pán Bůh
Až se mi nedostává slov

Můj jazyk je marností
A duch se jen diví

Spatřil jsem zahradu
Pane proto jsem tančil
Z velké radosti

Na břehu řeky Světla
Plynoucí k věčnosti

A jak to
Že si Pán oblíbil třtinu
Zpola nalomenou?

Nevím proč jsem
S jistotou to ví můj Bůh

Pán mi dal ústa
Abych hlásal Světlo
Tápajícím v temnotách

Pán dává moc duchu
Proto se nezalekne

V zahradě Pána
Prostoupilo mě Světlo
Na břehu řeky světa

Ve světelné zahradě nebes
Mu zpívají andělé

Sedí na trůně
Mezi zpívajícími ptáky
Na rozkvetlé louce

Vidět Jej je rozkoší
A rozkoší pro něj umřít

Jeho Láska trvá
Až do skončení světa

Na věky věků
On v zahradě milosti
Světlem objímá lidi

Jas Jeho Světla
Kane na hříšníky
Které zachraňuje

Jsem Pane hříšníkem
Tys mne vykoupil

Nezasloužil jsem si
V žádném případě Tvůj dar
Plynoucí ze srdce

Pane Ty mne zachraňuješ
jak Ti mám poděkovat?

Tělo je vězením
Kdo nás vysvobodí z jeskyně?
Jiný otrok?

Potkal jsem Boha-Světlo
Pravdy jsem tedy svobodný

Setkání s Jinou

Očekávání

na břehu
kde končí můj svět
sbírám mušle
koncertuje pták
moře se rozbíjí o břeh

blyštivý kinžál měsíce
tenkým ostřím roztíná mrak
v noci
zabíjí hlas ptáka

v přístavu hoří světlo luceren
o d l e s k y se vinou kanálem
mihotají se ve vodě
odražené paprsky zametají tmu

čekám na tebe
na břehu
marně

Tanec Salome

nezkrotná perla vášně
lilie nakažlivě zkažená
bestie s neukojeným tělem
prokletou krásou
víří
až se jí svezl závoj
skelný květ růžového zbarvení
panenskou vůní zháší v tanci oheň
orchidej v extázi
budí královskou touhu
nasytí se květem proroků
klenotem pouště
andělem vody
král pro krásu zla
setnul Janovi hlavu

Obraz malého holandského mistra

malíř
z barev hmoty
které našel někde v nebytí
stvořil obraz

na stole přeřatém šikmou perspektivou
na misce opečené housky
hnědavý bronz nádob sýr hromádka knih květiny
dál pak u žhnoucích kamen rudé stíny
stoupá dým
trvá monotónní hukot plamenů

hle polonahá žena muži ve fracích
a
rozpadlá kostra která byla mladou ženou
vstupují do neviditelných bran ohně
v poznání nepoznatelného
běl světla mrazí z okna a všechno zahaluje

Snoubencova cesta

pomazal jsem ji myrhou a křížmem
modlil jsem se
před zrcadlem
k náčíní její archy

dotýkal jsem se
pečeti hymen
intercessy

v zahradě setkání
květiny extáze
hlas chvěl v mlčení u vytržení
nevyslovitelné

zněl koncert
zahrad ticha

na opačné straně
bytí

Ohnivý palác

unesena do paláce ohnivého prince
k světlu nahlížející do Luciferovy sféry
mezi hořícími krystaly v horoucích objetích
pod arkádami jisker skrze oblouky ohně
tančící plameny piruety světla
v planoucí opeře zní árie plamenů
divadlo se změnilo v požářiště světa
v ples světelných upírů v rudé balety
chvěje se v plamenech extáze excitace jisker
sní v extázi plamenů hvězdnaté požáry

palác ohně však shořel a chvění se stalo popelem

Ruiny na pomezí

mezi spáleništi ruin ve výšině hradu
na východní baště
mihla se bílá sukně
a vrzající schody i když na prach spáleny
prohnuly se pod tíhou

byl jsem tady jako pták jenž si postavil hnízdo
viděl jsem ji i vítr o ní šeptal

avšak kdo byla ta
zanechávající u komnat
neviditelné stopy
zmizelá v tichu

zůstal vítr
a ptačí zpěv

Nejvyšší čas

Prokletý ostrov

moře kolem
prsten černých skal mě svírá jako obruč
přikovaná k řetězu
takových ostrovů jako je můj

vidím pustinu
a jenom vzduch se v tichu chvěje před očima
nevýslovným šumem moře

Žiji na bezejmenném ostrově
který nikdo nepojmenuje kromě kamení

jenomže kdo
mě odsoudil k mlčení
k naprostému tichu
na prokletém ostrově
protože beze jména?

V přístavu

v přístavu
naplněný tichem
hledám znamení

plachetnice lhostejně plují kolem
v šedorůžové mlze svítání
v soumraku stínů

natahuji čisté dlaně
k okřídleným přeludům
přicházejí a mizí
neskutečné přízraky plné ignorace

ve světě jenž sám v sobě
očekává změnu situace
pod příkrovem hmoty
hledá vězeň smyslů útěchu
v nekonečnu

List

list
kde jinde chtěl růst než na letitém stromě
sotva spadl hned uschl
ucítil že je celý vrásčitý
že je vetčný a slabý

vítr si s ním hrál
v posledním klání
pak ho žrali červi
pták ho trhal na kousky

chtěl vykřiknout
ale nebesa slyšela
jen šelest listu

Mlčí

znamená mlčení Tvou nepřítomnost
na výsostech?

mlčíš v hlubinách nitra
sestoupil jsi do propasti ve mně
do pekel
nevědomí

Donicotyvetí

Z Johannese Eckharta

představ si prázdnotu hlubší než vesmír
ticho bez hmoty – studnu bez ticha
do které jsi vržen a padáš

Zimní krajina

když sníh andělů pokryje pole bělí
když mráz ostrým dlátem vytvaruje hroudy země
když ozvěna od stěn lesa zvučně neodpoví
do nekonečna bělí pole do mlčení

tehdy zůstanou oči
v prázdnotě ticha
ponořené ve smrti
zahleděné v nesmrtelnost

Gulag

Z Gustawa Herlinga-Grudzińskiego

v prázdnotě sněžné pláně zavátá stopa života
mráz sřal pustinu chladem mlčky
a bez lítosti ukul stvoření

kam až oko dohlédne jiskří sníh v nekonečném prostoru
bolest okolo bílá nicota a cesty nevidno
děsí nepřítomnost Všemohoucího

odtud není útěku leda ke smrti
položím se tělem na sníh
na katafalk mrazivých krystalů

letící sníh pokryje tvář čistými vločkami
a v bílé masce pomazán svátostí konce
budu vyhlížet smrt – spasitelku

Pronikající světlo

Z Blaise Pascala

kdo z moudrých kteří mají mezi světlem a tmou na vybranou –
zvolí si cestu smrti?

kdo je jako červ
jenž se plazí v zemi bez světla
a zemře aniž by Jež poznal?

nebe je světelným stavem
neohraničenou Jednotou
oslňující plností

ve velké temnotě
je Světlo
od věčnosti po věčnost
stále mnou proniká
jako neutrino
i když o něm nic nevím

Dědictví

marnotratný člověče přivlastnil sis celý vesmír
přestože tvůj Otec na nebesích ti připsal

d
ě
d
i
c
t
v
í

nyní učenci sepisují tvůj majetek odhalují stále nové zázraky:
kulovitá společenství nakažlivých bakterií roje elektronů světla kvarků
tvrze hmoty s komnatami krystalů mělčiny planet polypy
komet podvodní galaxie korály útesy hvězd o něž se rozbíjí
kosmické lodi hledající jiné bytosti
v oceánu všehomíra

mudrci však nevědí jak spočítat skutečné dědictví:
obsah věčnosti a velikost Logu nekonečnost v nás
a nekonečnost mimo nás

ty jsi pak dal do domova důchodců
starého Otce

Ve svatyni Proměnění na Sinaji

nepřemožitelné slunce v nebeské mandorle
s paprsky v pozadí

proroci a apoštolé pozorují
proměněného ve světlo

ikonické emanace
září nad věky

a já vidím jenom směsici lesku
kaminků na stěně dílo mozaikáře

intercessa a učeň se přimlouvají
za moji temnou duši

proniká do mne
chvění zpoza záclony mozaik

vidím nicotu básníka
tváří v tvář ikoně

slovo prohrává s obrazem
přede mnou nezobrazitelný a zobrazený

Je

V Hosios David v Soluni

Maiestas Domini v oválu obzoru
trůn nad duhou znamená smíru
apokalyptické bytosti na pozadí mandorle

odehrává se to v prvním nebo posledním století
zůstává modlitba naděje a údiv

Hříšník

zotročené smysly ovládla tělesnost
spoutaný hříchem trpím lapený do osidel

neklid ve mně poztrácel ducha
nade mnou rozprostřená tma

sevržený smysly nervy a vášněmi
podřízený silám tmy toužících po nemravnosti

k Tobě naděje ponížených volám
vytrhni mne z pasti trápení

necht' zlatou bránou nebes
přijde Tvé světlo

Aniž bych vyslovil

aniž bych vyslovil jméno nejvyššího
chvěji se hříšník na výsostech

jenž žehnal a proklínal
doufal a tisknul kameny

a teď zde na hoře
pokoušen ďáblem

snažím se věřit ve zmrtvýchvstání
za miliardy let

když u soudu padne mé jméno
když padnu na kolena v hluboké úctě

před nevyslovitelným

Osobní důvody Boží existence

„kdyby v srdci země nežil Bůh –
svěřil se mi neznámý –
nic by nepřitahovalo k pólu Všemohoucího
nedopadaly by na ni kapky světla
proudy deště a listy znavené stářím
kdyby nebylo síly božské přitažlivosti
magnet zemského srdce by k sobě nepřitahoval
piliny zrezivělých hvězd
a miliardy tvrdých železných lidí
by odletěly z planety jako pupeny meteoritů
kdyby nebyl Bůh Energie a Hmoty nespátril bych pád
do vlastní nicoty
vždyť dokonce z Mléčné dráhy úlomky Plejád
padající hvězdy géniů
letí
na
nás
jako
mana“ – uzavřel neznámý
a se stiskem ruky se rozplynul v povětří –
jenom teplo intuice na dlani jako vypálené znamení
přikazovalo mi uvěřit v jeho přítomnost

Ranní nebe

daleko noci na zuhelnatělé pokožce nebe
dohasíná galaktický požár
spaluje se nemoc
praskají vředy
supernových hvězd

Aby nekrvácelo proudem meteoritů
ošetřil lékař oblohy
r a n n í nebe
pláství měsíce

a nastalo ráno
sedmého dne

Ve frontě k neznámému lékaři

nemocní životem
v čekárně netrpělivě
čekáme na vstup do ordinace bílého Pána
jenž nás pozve k sobě
až přijde náš čas

kdo jednou vstoupil
nikdy nevyjde
neboť dveře vedou jedním směrem
myslíme
v temnotě
a tehdy nadejde okamžik
kdy neznámý Lékař
vyvolá naše jméno
do věčnosti
nás odnáší
z temnot bolesti do uzdravujícího
světla

Bezradná

ležela jsem v nemoci zasažená smrtelnou nemocí
byla jsem pohroužena do smutku
v šatu bílém jako mléko matném jako sníh
v mé bezradnosti přišel ke mně Pán

a zároveň jsem viděla sebe samu
letící tunelem vysoko v oblacích
mezi tělem a mnou byla tma

jako bych umřela a vrátila se zpět do těla
s pocitem že někdo nade mnou bdí
že někdo mě vysvobodil z mé bezradnosti

šťěstím jsem radostně vyskočila a létala v oblacích
tančila jsem s Kristem a držela jej za ruce
Ježíš mne vyzval k tanci a já se přestala bát

Noc smyslů

chvěji se opuštěný uprostřed vesmíru
ostrý mráz mnou proniká
z nicoty prázdno a temnota
průzračný nehmotný prostor

silou bezvládného těla jsem
vtažen do smrtelného kolapsu
cítím nicotu která mnou proniká
cítím neexistující plamen

v černé díře pasti pekel
kde vržený do temnoty bez Tebe
prameni světla snáším utrpení
očekávám Tvůj příchod

Jasnosti

Kosmos

Z Mircey Eliadeho

to je můj vesmír
město nad řekou a světlo
strom hora večerní nebe
s blesky
světlo stromu v dešti
hluk jako ozvěna
věčné hierofanie zastřené mrakem

městu vládne Pantokrátor
stromy rostou kořeny do nebe
v zrnku písku proměny
Bůh může změnit všechno
nevíme co změní

namísto o hlas
žádá básník o vidění
hlasolalie
hymny jako v Evangeliích
vyčtené ze snů
Bible
vymačkané z pomerančů
trojjediných sluncí
vesmír
na-místo světél
na-místo stromů
na-místo hor

Mlha

mlha houstne a Tvoje tvář sotva prosvítá
po několika krocích slyším hlas ale nevím co jsi zač
nadešla noc a zahalila prostor temnotou
přítlumená světla bojují s mlékem ušlehaným v mlze

oči neproniknou záclonami prachu mlhy a tmy
nevidím Tě i když jsi blízko
tak velmi toužím uvidět přijít dotknout poznat
odhalit tajemství mlhavých nočních setkání

přestože tak velmi dychtím ale nemohu se přiblížit
protože nás dělí puklina a hluboká propast
přestože tak silně toužím abych Tě poznal

vždyť jsi ode mne několik kroků tak se nebraň znamení
tehdy mlha tak zhoustne že nevidím svou ruku
chceš něco říct ale mizíš a posvátný čas plyne

Večer

večer se už zatáhla záclona
mezi temnými stromy
pták si nezpívá splývá tma
v hlubině neproniknutelná

jsem pohroužený do noci
která mne chce zničit
a šíří zoufalství zpoza záclony
temnoty

v propasti nebe šum kolem
temnotou se rozlehl šepot
který nese na křídlech vítr
ale člověk ho nedokáže spatřit

„Pane, vysvobod' mne odtud!“ – volám
ale ticho odpoví hlasem
neslyšitelným v temnotě

Na smrt nevinného

Památce Michala Łyska

V pátek, v den Božího Umučení –
Dábel zabil člověka
Z nenávisti ke stvoření.

Večer se člověk podřídil neznámým výrokům
A hlavou se dotkl dřeva kříže,
Možná se dřevo dotklo jeho?

Skonal, protože miloval lidi –
Dokonce i ďábla, který ho zabíjel
Miloval víc než vlastní život.

Ted', když nevidí, neslyší, necítí –
Co je mu po květech, oracích, protestech?
Jeho osamělá pouť na Golgotu proběhla v tichu temnoty.

Jeho první pád – byl pádem posledním.
Když padal do propasti smrti –
Dábel zhasil jeho světlo.

Zapalte tedy na znamení svíce,
Zapalte tedy na znamení duši,
Zapalte tedy na znamení lásku.

Ale k čemu je mu vaše vzpomínka,
Kdy je snazší zapálit svíčku než duši?
Kdy je obtížnější být než bytostí?

Ať tedy hoří jeho duše v harmonii jako počet, jako Jednota –
Na protest Knížeti Chaosu, Vládcí Temnoty, hmotě náhody.
Ať hoří jako světlo na Hoře Lebky rozšlápnuté Bestií.

Mohl jsi to být ty, mohl jsem to být já, ale byl to On –
V pátek, na den Božího Umučení, kdy ďábel zhášel člověka.
Avšak Bůh zapálí světlo jeho duše – v aureole zmrtvýchvstání.

Kapitán

bud' pozdraven
Kapitáne světa
Tvůj koráb z dřeva kříže
vyplul na spásnou plavbu kolem stvoření
vezmi mě tedy s sebou jako Noe do archy

bud' pozdraven
zrozený hvězdou moře chodící po vlnách
průzračný a neprůhledný jako tmavý jantar
všemocný a křehký jako mušle

bud' pozdraven Kormidelníku
lodi k neznámým břehům do přístavu Omega
jenž jsi věčný a neuchopitelný jako vlna
malý jako perla a velký jako oceán

Děkovný hymnus

díky za světlo které jsi mi dal
během pouti v hluboké noci
chválím tě životem
za záři v temnotě

díky za lásku kterou jsi mi dal
za časů nenávisti
a míjení
prozářím jí smrtelnou temnotu

díky za slávu
ve světle lásky
budu Tě velebit životem smrtí
a zmrtvýchvstáním

Temnice

Na Zelený čtvrtek jsem uviděl Krista v temnici kostela
Maris Stellae. Zjevil se v brokátu, ve zlaté štóle
zahalující kalich nachystaný ke vzývání. Z látky se vynořila podoba
Kristovy tváře. Pocítil jsem silné mrazení a stud, že tak hřeším.
Plakal jsem. Chvění prostoupilo tělo. Cítil jsem To. Po dobu
Svatého přijímání jsem byl proniknutý pocitem milosti.
Pokud jsou písně nedokonalé, pak jedno je jisté: Existuje Ten,
Jehož jsem viděl – Dokonalý.

Ars Aeva

**Tvář Jiného
aneb van Goghův Žlutý Kristus**

zlatistý sytě žlutý
a slunci nejbližší pigment splynul ze štětce

„budu malovat Boha!
řekl malíř plátnu

šedivé plátno pobledlo
„unesu tíhu
tak velkého tématu“?

„lépe by bylo použít modř
nejvyšší čistotu
melancholická tvář jakoby před námi utíkala
jako hory vzdálené v mlze
jako vysoké nebe
namaluj podle módy v dekadentním tónu
smutné světlo utrpení
existence nápadně připomíná stín“
napovídal mu šeptem ďábel-čas

Bylo však pozdě
kontury tváře udělal malíř žlutým ohněm
a obraz byl už hotov
čert prohrál s umělcem

Psychopompoi

Památce Jana Bialostockého

když tě delfini odnesou na druhý břeh
ponoříš se do posledního živlu
tehdy si vzpomeneš na zlaté cypřiše a hvězdy
na pozadí černých nebes
život v zahradách
plnost květu čas střípání pylu do kalicha
rozkoš dozrávání na slunci
v koupeli světla
když tě delfini odnesou na onen břeh
nepoznatelného
křehká mušle s perlou uvnitř
ztratíš
všechno

kromě klenotu
existence

Básnická ikona

jsem ptákem který usedl na skále
a skála měkká jako peří
poddala se bezejmenné síle oceánu
vlny zkamenělé v obrazu na zlatém pozadí existence
moře se dotýká hmoty věcí
v zahradě ikony
noví ptáci proměnění v nebeském ohni

znovu jsme a tobě zpíváme
kde zahrada života jas moře

ó Jošuo

Elegie na smrt Yvese Kleina

ty který jsi kázal nahým kráskám namočeným v barvě
tančit před diváky
malovat na plátně tělem
pruhy arabesky

modravá záři

ty který ses učil levitaci
kterého však andělé nezachytili v okamžiku
kdy jsi hledal a nic nenašel

Solaris Władysława Strzemińskiego

Neustálé hledění do slunce, nereálná slunečnost, mlčenlivý
dotek tepla, horoucí pohled shora, živel obraznosti
se rozpouští v rozplývajícím se pohledu, zahledění se do nekonečného
žáru, metamorfózy explozí, spazmy plamenů, hypnóza
světla oslepující extáze pohledů, rozkoš barev, křeče
chvějících se linií, mlhovinná nicota zlato-žlutých,
světlesněžných, rudozlatých solárních erupcí, exploze
bolestivých tepů, světloplavy, světlopády, dýchání jasem,
energie soustředěná ve smrtelném oslepení, záplava zlaté plazmy,
tančící magma slunečnosti, vrchol víry v solaris: ztráta
zraku.

Světlo soumraku

Z Théodora Rousseau

excitující soumrak v halucinaci záblesků
stíny jako štíhlé katedrály
roztříštěnou zář objímají nebesa
svěží aerosol světla nanesený v pruzích
mezi pomerančovými oblaky mlžný opar vzduchu a zlatavé ticho
koncert světél scherzo tónů barev intonace
narkotický patos jako na konci času
excitující soumrak halucinace záblesku

* * *

v číších vřesu
motýli přípitky křídel pozvedají

fialová ústa večera

Elegie z hor

žili jsme ve věku zrcadel uprostřed horských zahrad
malující slovem
stoupající ve věži ze slonoviny

na terase paláce v létě koncertoval
pán domu
až na hranice hor nesla ozvěna zvuky
odražené v zrcadlech zahrad
rozkoše velkého umění
harmonie

okouzlení tancem barev
vzrušení hrou života
ponoření do barevnosti not do polostínů pastelů
v zahradě zrcadel jsme prožívali
sen múz
krásu poezie
jsme zanechali potomkům
když přišel čas smrti

Houslový koncert

zhasly mistrovsky housle
ztišeným šelestem smyčce
dech fráze se zhroutil
kvapný život not zemřel v černé ozvěně
potoky zdí se rozšuměly světlem záblesků
všechno se rozplynulo

náhle

zahřmění shůry dopadlo na mlčení
opožděný žert se vymrštil z prstů
vyrazily jehly pizzicat měnice se na trioly
řasnatý lijavec prstů krupobití zvuků glissand
vichřice tónů not vánice uragán

a když před zraky posluchačů spustil vodopád
opony – mistr uslyšel potlesk z druhé strany závěsu
a zemřel – to mu tleskaly andělské chóry

Musica claritatis

Henryku Mikolaji Góreckému

poté co se prodraly houštinou monumentálních oblak
reflexy pizzicat akcentují ticho
v akordech slov polyfonie rytmů
poslední houslista slunce hraje na chvějících se listech
okřídlené tutti hvězd
filigránovým tancem hladí
pavučinu perlivého peří
tančí kolem aureoly měsíce
plují vpřed levitují v zářivé mandorle hlasu
odnášejí můj stín na zářivých harmoniích carillonu a sistru
přesto
bude dole pokračovat
hřmot pekelných kotlů
pak mě přivítá koncert archanděla v růžové záři vodopádů
neviditelným šumem stínů šelestem v tónině blankytu

zůstane po mně na zemi dlouhá pomlka
smutečních zvonů poslední reprízy a ticho ticho ticho
ticho

Hudba života

hudba je obrazem ve světle
proužkem v jasu obrázku
člunem barev plujícím do dále
tůní rozvlněnou křídlem

naš život bude krátký
dozní rychle jako zvuk loutny
proletí ztichne a zhasne
jako ozvěna božího hlasu

Koncert

zhaslo světlo dne nehlasně bezšelestně
noc zahájila ouverturu s měsícem
hvězdné varhany se vznášejí k nebi
hraje vesmír
neslyšitelné zvuky
u nohou nebeského Koncertního mistra
nevyhaslý plamen zpívajících hvězdokup
v majestátu eufonie zní důstojnost noci
za světelným závojem neviditelný Hudebník
ladí nástroje ze světla
hraje v světломollové tónině
Pán-moll
Mistr ticha
neslyšným pohybem zahájil akt stvoření
dodekafonii hmoty světelný ohňostroj ohlušující nicotu
velkou explozí hlasu
drtícím neexistující nebytí
trhajícími temnoty dosud pokryté tichem
mlčením Skladatele

stvořil nás notami Jeho hvězdných opusů
ztratili jsme ale taktovku
a vzbouřený anděl zfalšoval partituru
hrajeme vůbec ten správný koncert?
a koho zvuky jsme
v intonaci duše?

Šoah

Kde je vaše záře, polské modlitebny? Ohnivý drak Apokalypsy
Vás strávil, synagogy Jahveho, jezerem smrti, když tlama
Zhltla lid, rabíny, cadika. Uchla větev na stromu života.
Vítr smetl v kahalul šulchan, mikvu. Voda stropem stéká na bimu.
A v dešti se prázdno omývá. Hle, nastal velký jas:
Nikdo nepoznal vlastní stín, protože už nebylo nikoho.
Ticho. Když byly spáleny cívky – pouze šepot vzduchu vykládá
Tóru večer v modlitebním sále před Aron ha kodeš.

Extáze svaté Terezy

je tady tma jako v šeu
těžký tmavý mramor
nahore blýskavé světlo
to je zvláštní extravagance oltáře
chce od věků překročit sloupořadí
nebe však nemůže vstoupit do našeho temného prostoru
dvě slunce
do temnoty vložené
anděl a svatá
z kamene
odnášená v předtuše
zlatistého světla

Na odchod architekta Bohdana Lisowského

odešlo od nás tvé světlo
do světelné oblasti
odešel tvůj stín k temnotě

teď mimo čas
architektova duše
dokončuje nedokončené
kreslí nezkreslené

vykládá nevyložitelné
na nebeských univerzitách

Archimédes aneb umění vztlaku

Jerzemu Piątkowskiému

Archimédes vyskočil z vany když objevil zákon vztlaku
Nahý běží Syrakusami a volá: „heuréka“!
Lidé na něho hledí udiveni ale za chvíli říkají:
„Skutečně – to je objev, proč bychom také my nemohli chodit nazí?“

(Svlékají šaty.)

Hle, nový objev –
Zákon vztlaku:
„Člověk ponořený do davu ztrácí na významu
A váha jeho osoby se zmenšuje
Natolik, nakolik se podobá jiným.“

Film o Herakleitovi

pokud bychom měli znovu promítnout film o Herakleitovi
jenž vchází do téže řeky
pak obrazy mudrce uvězněné rámečky
obrázků budou běhat
t a m
a zase zpátky –
stačí jenom vrátit a znovu pustit film
o Herakleitovi
Jestlipak je vracení jedním z druhů cestování?

inženýr dokazuje že filozof přírody
se svou řečí neodpovídá skutečnosti
inženýr duši se plete
neboť neplave ve stejné řece
ovládnutý biografem
vlastního f i l m u

De bibliotheca

ve dveřích profesorů a studentů prosí duše o vstup
do čítárny plné světla
kde usmívající se anděl vítá pravdomluvné
nic nevážící knihy přináší na stoly
tisícileté kodexy
svitky pokryté zlatým prachem času
tady je všechno
dokonalé a naprosté vědění
dokonce ztracená díla známá jen z vyprávění
jako Alexandrijská knihovna

šťastní vědci na univerzitě
kde je Rektorem ten
kdo sesílá světlo

Motýl v knihovně

mezi knihami
nad shlukem hlav ztuhl vzduch
v tichu
neviditelný šelest letu
šumění křídel
třepot mlčících vějířů – vitráží
záře barev
v prostoru
vzlétá neviditelným tancem
aniž by dokonce věděl o vlastní existenci

krásný a nevzdělaný
je šťastný život

Umění kralovat

v Tvé zemi
jsou poddaní šťastní

milují Vlast
a Tebe

dvořané jsou loajální
a mají pocit studu

k aférám dochází
jenom v pohádkách

zákony jsou moudré a jednoduché
neboť jsi je vyhlásil Ty

všichni žijí jak se sluší a patří
v Tvé zemi

nebeský
Králi

Metafyzické umění

Leszku Elektorowiczovi

velmistr pravil: podstatou umění
je ukázat svět jaký nebyl

metafyzické umění je hrou virtuóza
jenž chce z temnoty světa nahlédnout za

umělec jde do sebe a snuje smysl existence
vyjadřuje esenci snů a ve znacích odevzdává nitro světu

Summa poetica

zápasím s nekonečným
abych pochopil věci konečné

bojuji s Jiným
abych překonal sám sebe

světlem iluze proměňuji ve vize
neproměnitelný svět

najednou jsem vším
nemohu být nikým

na poušti se setkávám v zahradě slov
kde každá věta jako květina se upíná k Tobě

známé je konečné a neznámé nemá hranic
poznávám nepoznatelné

v temnotě
prosím jen o světlo

Genesis

Na počátku byl A u t o r. M y š l e n k a byla vlastní Autorovi.
V soustředěném nitru – jednota. Chvění smyslů t a m ustalo.
V N ě m se otevřely světy, které předtím nebyly.
Vydobyl z ničeho – všechno, obdařil existencí.
V beztíži vytvořil harmonie obrazů.
Cítil: byly velmi dobré. Tak dal tyto světy lidem
K věčnému údivu, aby se radovali spolu s Ním.

První umělec

„Kdo je prvním umělcem všehomíra?“ –
Zeptal jsem se Anaximandra z Milétu. Odpověděl:
*„Vše je buď pravidlem nebo vyplývá z pravidla.
Neexistuje však pravidlo nekonečnosti,
Protože kdyby takové existovalo – bylo by její hranicí.“*

Přečetl jsem to z pergamenu nebe,
Kde písmena věčného zákona jsou vytetována hvězdami
V souhvězdí tajemství. A vím proč se nemáme ptát.
Jakmile totiž svítání rozmístí malířské stojany oblohy –
Vzbudím se na scéně stránky,
Zlaté niti červánků zazní jako zvuky loutny –
A znovu se zeptám Stvořitele: „Co je to svět?
Je to Kniha – Obraz nebo nekonečné Mystérium?“

Umělcova próza

Jsem básníkem, nedokonalým veledílem vytvořeným k obrazu
Tvé dokonalosti. Spasí však krása svět? Proč by umění mělo spasit svět?
Je snad umění Bohem? V preludech slov, v iluzi obrazů, v mámení
zvuků – co děláme my, umělci? Krásnou lež? Nevytvořil jsi lež. Je tedy
umění ve své podstatě ďábelské? Věřím – nevytvořil jsi nás jako své faty
morgány, preludy, i když jsme jenom Tvými obrazy. Kdyby Tebe nebylo,
nemělo by smysl umění hledající světlo, světlo Pravdy.

Litanie k patronům umění

Autore Knihy Knih,
Režisére představení galaxií,
Sochaři země,
Tvůrce zpívajících ptáků,
Malíři krajin krásných hor a údolí,
Architektke času,
Mistře veškerých umění,
jenž jsi stvořil umělce k obrazu svému.

Davide, harfisto světla,
Jeremiáši, pěvče smrti,
Koheleto, básníku pomíjení,
Fra Angelico – malíři radosti,
Theofane Řeku – ikonopisče chvály,
Bratře Alberte – umělce askeze
Jane od Kříže – světlo noci smyslů,

Umělče vesmíru,

Ved' mou ruku.

Umělec pod křížem

Jeho svatosti papeži Janu Pavlu II.

když nadejde čas a moje tělo se obrátí v nic
vrhnu se do světla
do náruče Krista Pána
když mi dovolí uniknout
nářkům pozemského utrpení
tehdy duše
básníka ve velebném těle
zazáří navzdory hmotě na výsostech
nedostatek slov
změní Bůh v hojnost
a budu tvořit už jen k chvále
slova bez stínu –

mlčení

Ptačí koncert

V nedostupnosti
Jsem s Tebou

Les jako filharmonie
Naplněný symfonií
Ptáků

Koncert pro orchestr
Odvěkého Mistra
Rozléhá se mezi stromy

Jsi tu se mnou
V ozvěně
V ovzduší

Vlny zvuků procházejí
Jako chvění

Hudba hledí smysly
A víří v duši

Miluji ptáky
Neboť je stvořil Mistr
Nad mistry

Naslouchaje hlasu ptáka
Naslouchám hlasu
Odvěkého

O autorovi

Marek Mariusz Tytko se narodil 25. března 1967 v Rydułtowech (Wodzisławu Śląském). Vystudoval dějiny umění na Jagellonské univerzitě (magisterskou práci *Poglądy Jerzego Nowosielskiego na sztukę; ich geneza i ewolucja na tle epoki* obhájil u prof. Piotra Krakowského v roce 1992), vystudoval pedagogiku na UJ (doktorskou práci z pedagogiky *Stefana Szumana koncepcja wychowania przez sztukę* obhájil v roce 2007 u prof. Bogusława Żurakowského), studoval filozofii na UJ a zároveň navštěvoval přednášky z filozofie na Papežské Teologické Akademii (v letech 1986–1987). Absolvoval postgraduální studia vědeckých informací na Filologické fakultě UJ (v roce 1994). Pracoval v Jagellonské knihovně (v letech 1991–1994), od roku 1994 pracuje v Archivu Jagellonské univerzity, v letech 1997–1998 působil jako odborný asistent na katedře knihovnictví a vědeckých informací na Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej v Krakově. Studoval také na Hudební škole Szafranků v Rybniku (1983–1985). Žije v Krakově. Své básně prezentoval v Galerii Związku Artystów Rzeźbiarzy na Bracké ulici, v Klubu polonistů Jagellonské univerzity Nora, při příležitosti Nocy Paryskiej (1990) na Floriańskiej ulici, v Paľacu i Piwnicy pod Baranami, v Polskim Towarzystwie Bibliologicznym – u sester prezentek, ve Staré synagoze v krakovské čtvrti Kazimierz, ve Stowarzyszeniu Pisarzy Polskich na Kanonicznė ulici v Krakově, v Teatrze Ludowym v Krakově v rámci programu Transfuzja, v krakovském Divadle Stygmat, v Jamie Michalika v Krakově, v Klubu Pod Jaszczurami v Krakově, v Aule Otců Saleziánů v Krakově, v knihovně Kędzierzynu-Koźle a v Tanečním sále Lázeňského domu v Krynici během II. Krynického literárního podzimu. V osmdesátých letech 20. století založil a spoluredigoval časopis *Ikebana Myśli* v Rybniku, založil nezávislé divadlo Teatr Eksperymentu v Czernici (v roce 1984), s nímž hrál divadelní představení ve slezských kostelech, byl spoluzakladatelem krakovské básnické skupiny *Fix* (v roce 1986). Vydával časopis *Eschaton* (v letech 1994–1995). V devadesátých letech 20. století spoluzaložil a spoluredigoval časopis *Sfera* (1995–1997). Kromě tvorby ve spisovné polštině píše poezii také ve slezském nářečí, do něhož přeložil *Evangelium sv. Matouše a modlitby*. Člen *Koła Młodych* při krakovském centru *Stowarzyszenia Pisarzy Polskich* (1990–1999), člen *Literackiego Bractwa Białego Pasterza* (od r. 1997). Tytkovy básně byly přeloženy do angličtiny, francouzštiny, italštiny a esperanta. Publikoval mj. v periodikách *Alma Mater*, *Archiwa*, *Biblioteki i Muzea Kościelne*, *Archiwista Polski*, *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej*, *Czas Krakowski*, *Dydaktyka Literatury*, *Dziennik Polski*, *Eschaton*, *Fraza*, *Gość Niedzielny*, *Impresje*, *Karmel*, *Krakowski Rocznik Archiwalny*, *Krakowskie Zeszyty Ukrainoznawcze*, *Kultura i Edukacja*, *List*, *Metafora*, *Nasz Dziennik*, *Niedziela*, *Niepełnosprawność i Rehabilitacja*, *Plama*, *Posłaniec Serca Jezusowego*, *Radostowa*, *Sfera*, *Student*, *Sztuka Osobowa*, *W Drodze*, *Wiadomości Dzielnicy XI miasta Krakowa*, *Wstań*, *Wychowawca*, *Zeszyty naukowo-artystyczne Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie*, *Życ Karmelem w Świecie*, *Źródło*. Kromě toho přispěl do bulletinu *Obce spisovatelů Dokořán* (1998, č. 8, s. 43-50) na téma nové metafyziky v poezii (přel. Libor Martinek). Spoluautor publikací *Powszechna Encyklopedia Filozofii* (sv. 9, Lublin 2008) a *Encyklopedia Katolicka* (sv. 12, Lublin 2008). Poezii M. M. Tytky odvysílaly rozhlasové stanice *Radio Maria* (Krakov), *Radio Plus* (Krakov), *Radio Alfa* (Krakov), internetové *Radio Jan* (Viedeň). Svou básnickou tvorbou přispěl do významných antologií a almanachů polské poezie: *Studencki almanach poetycki 1980–1987* (red. Jerzy Piątkowski a Tadeusz Skoczek, Kraków 1988); *Sfera, Zbiór młodej poezji krakowskiej* (red. Bogusław Żurkowski, Kraków 1998); *Polska nam Papieża dała, Antologia literackiej twórczości nieprofesjonalnej o Janie Pawle II i jego dziejowym posłannictwie*, 3. sv. (red. Piotr Płatek, Kraków 1999); *Architektura – sztuka*

– *umiejętność – nauka* (red. Bohdan Biś Lisowski, Kraków 1999); *Klęczy w cieniu Twojego milczenia, Miłosierdzie Boże w polskiej poezji współczesnej* (ed. a red. P. Tadeusz Jania SDB, Kraków 2003); *Światłem będący zanurzeni w Światłości, Aniołowie i święci w polskiej liryce współczesnej* (ed. a red. P. Tadeusz Jania SDB, Kraków 2004); *Na naszych oczach, antologia poezji poświęconej ks. Jerzemu Popieluszcze* (ed. a red. P. Waclaw Buryła, Krośnice – Milicz 2004); *Tu się tylko gościem jest, tam się do domu powraca, Śmierć i wieczność w polskiej poezji współczesnej* (ed. a red. P. Tadeusz Jania SDB, Kraków 2005); *Godzina dwudziesta pierwsza trzydzieści siedem, Głos poetów po śmierci Papieża Polaka* (ed. a red. P. Tadeusz Jania SDB, Kraków 2005); *O dar Eucharystii* (red. Magdalena Dyndur, Tomasz Orkiszewski, P. Janusz Kozłowski, Lublin 2005); *Żegnamy Ojca Świętego* (ed. a red. Edward Przebieracz, Czekanów 2005); *Wieczność nie zna kalendarza, Epigramat w polskiej liryce religijnej 1939–2005* (ed. a red. P. Tadeusz Jania SDB, 3. rozšif. vyd. Kraków 2006); *A Duch wieje kędy chce... Almanach poezji religijnej*, sv. 16 (ed. a red. Marian Stanisław Hermaszewski, Lublin 2006); *Żegnamy Jana od biedronki* (ed. a red. Edward Przebieracz, Czekanów 2007); *Moje ulubione wiersze* (ed. a red. Edward Przebieracz, Tarnowskie Góry 2007).
 Vydal sbírky poezie *Znak światła* („Znak světla“, 1998), *Koncerty metafizyczne* („Metafyzické koncerty“, 2000). Překlady pocházejí z Tytkovy básnické prvotiny *Spotkanie Innego* (Kraków 1997). Kromě toho vydal soubor studií *Eschatologizm, Szkice z teorii i teologii sztuki* („Eschatologismus, Studie z teorie a teologie umění“, 1998).
 Heslo M. M. Tytka je obsaženo ve slovníku Edwarda Przebieracza *Mini-słownik biograficzny polskich współczesnych poetów religijnych*, sv. 3 (Gliwice 2002). Studie a články o tvorbě M. M. Tytka sebral a vydal Jerzy Piątkowski ve sborníku *Nowa metafizyczność? Eschatologizm?* (Kraków 2000).
 Laureát básnických soutěží (mj. O Jaszczurowy Laur, 1987; O dar Eucharystii, 2005).
 V r. 1999 byl nominován na Cenu Papežské akademie virtuózů (Vatikán 1999) za básnické sbírky *Spotkanie Innego* a *Znak Światła*. Stypendista Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci (Varšava 1985) a Fundacji Lanckorońskich (Kraków 2008) na studijní pobyt v Římě.

O překladateli

Libor Martinek se narodil 15. 1. 1965 v Krnově. Vystudoval Pedagogickou fakultu UP v Olomouci, obor čeština – hudební výchova, poté učil na Střední pedagogické škole v Krnově. Od roku 1993 je odborným asistentem na Ústavu bohemistiky a knihovnictví Slezské univerzity v Opavě (doktorát z dějin české literatury obhájil na FF MU v roce 2000, doktorát z dějin polské literatury v r. 2005 tamtéž). Žije v Opavě. Člen Obce spisovatelů ČR, Obce překladatelů ČR, Polsko-české vědecké společnosti se sídlem ve Vratislavi. Autor odborných publikací *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* (Opava 2004) a *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* (Opava 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* (2007); *Życie literackie na Zaolziu 1920–1989* (Kielce 2008); *Současná česká literatura I/1* (Opava 2008); výběrová bibliografie je uvedena na webu Ústavu bohemistiky a knihovnictví.

Tématy jeho literárněvědného a literárněhistorického zájmu jsou poválečná česká literatura, česká, německá a polská literatura ve Slezsku od středověku po současnost, literární teorie (se zvláštním zřetelom k polské literární teorii), regionalistika. Kromě dějin české literatury se zabývá i česko-polskými literárními vztahy v minulosti a současnosti.

Absolvoval dva studijní zahraniční pobyty:

V r. 1997 půlroční studijní pobyt na Uniwersytetu Śląskim w Katowicach – Filia w Cieszynie (Polsko) v rámci doktorandského studia. Vedoucí prof. dr hab. Edmund Rosner.

V r. 2007 půlroční stipendijní pobyt MŠMT ČR na Ústavu slavistiky Slezské univerzity v Katovicích (Polsko), 15. 1. – 25. 6. 2007. Vedoucí prof. dr hab. Józef Zarek.

Přednášel na několika univerzitách a vysokých školách v Polsku (Varšava, Poznaň, Katowice, Gdaňsk, Štětín, Vratislav, Lublin, Kielce, Bydgoszcz), přednášel pro studenty, odbornou i laickou veřejnost v ČR, Polsku, SRN, na Litvě.

Debutoval dvojjazyčnou sbírkou básní *Co patří Večernici – Sekrety Gwiazdy Wieczornej* (2001 Opava – Kielce). Publikoval odborné studie a básnickou tvorbu v řadě odborných literárněvědných a literárních časopisů, sborníků i v básnických antologiích v ČR, Slovensku, Polsku, Rumunsku a Litvě (mj. Host, Tvar, Labyrint, Literární noviny, Psí víno, Akord, Zwrot, Mosty /Bratislava/, Śląsk /Katovice/, Temat /Bydgoszcz/, Znad Wilii /Vilnius/). Přeložil básnické sbírky veršů předních polských básníků (E. Lipské, B. Urbankowského, D. T. Lebiody, D. Kostewiczové, B. Miązka, S. Franczaka, S. Nyczaje, B. Żurakowského, N. Chadzinikolaua, D. Muchové, W. Kostrzewy aj.), překládá rovněž literárněvědné práce (W. Kalaga – *Mlhoviny diskursu*), populárněvědné publikace (D. T. Lebiody – *Tajemství papeže*), a práce z oboru filmového umění (A. Bątkiewicz – *Pronásledovaný Roman Polański*).

Obdržel několik ocenění za rozvoj česko-polských literárních a kulturních kontaktů (mj. 1997 Cena za překlady a popularizaci polské poezie v zahraničí, udělená Svazem polských spisovatelů ve Varšavě; 2003 I. cena za překlady polské poezie v rámci XXVI Mezinárodního básnického listopadu v Poznani, udělená maršálkem Poznaňského vojvodství; 2004 Cena polského výboru UNESCO, Ministra kultury Polské republiky a prezidenta hlavního města Varšavy za překlady polské poezie; 2004 Opava – Statutární město Opava za rozvoj česko-polských literárních aktivit). Získal ocenění v mezinárodních básnických soutěžích v ČR a v Polsku.

Komentáře a vysvětlivky

Aron ha kodeš – (svatostánek), schránka umístěná u východní zdi synagogy, v níž jsou uloženy svitky Tóry

bima – tzv. almemor (řečniště), vyvýšené místo uprostřed synagogy staršího rytu, kde se čte z Tóry

cadik – také wunderrabi, popřípadě rebe, pokud se jedná o představitele chasidské komunity (například satmarsky nebo belcsky – jde o chasidské komunity ze Satu Maru nebo Belc – „rebe“)

carillon – zvonkohra (nejčastěji na věžích)

cívky – svitky Tóry jsou navinuté na dvě tyče (menší na cívku), nazývané acej chajim – stromy života, často ověncené korunou

eon – řec. aion, lat. aeon, období, čas v dějinách, má většinou duchovní, nikoli historický rozměr

hadrony – řec. hadroós (společně), hadrony jsou počítány k elementárním částicím, v podstatě jsou prvky složené z kvarků

Hosios David – kostelík v Soluni z přelomu 5. a 6. století s významnými freskami

intercessa – prostředník mezi lidmi a Bohem, tj. boží rodička, Matka Boží – Marie

kahala – obec, společenství

lepton – řec. leptón, drobná měděná mince; ve fyzice lehké elementární částice

mandorla – svatozář mandlového tvaru kolem postav (zpravidla Krista nebo Marie)

neutrino – latinsko-italské slovo, trvalé prvotní částice ze skupiny leptonů s nulovým elektrickým nábojem a nulovou hmotností

Pantokrator – v nicejsko-konstantinopolském vyznání víry označení Boha Otce, v novozákonním významu také Syna Božího (častý námět pravoslavných ikon, pravou rukou žehná, v levé ruce drží otevřenou bibli)

paralaxe – řec. parallaxis, odchylka (odb. úhel vychýlení)

psychopompoi – řec. „nositelé duší“, v řeckém umění představovalo symbolické nositele duší (na druhý břeh, tj. po smrti) jako delfiny nesoucí psyché (duši)

sakralgie – lat. os sacrum kost křížová, řec. algos bolest, sacralgie – bolesti v křížové krajině

serail – palác (v muslimském prostředí)

sistr – chřestítka (ve starověkém Egyptě se používalo k zahánění zlých duchů)

šeol – propast (židovský onen svět)

Šoah – holocaust

šulchan – stůl, může jít také o narážku na zákonný kodex zachycující nábožensky závazné závěry Šulchan aruch (Prostřený stůl)

Libor Martinek

Doslov

Poezie Marka Mariusze Tytka je pozoruhodná přinejmenším ze dvou úhlů pohledu – filozofického a autorské poetiky. Filozofické myšlení obsažené v poezii krakovského básníka vychází z antické tradice od před Sokratických myslitelů přes Platóna k neoplatonismu z prvních století po Kristu, dále pak z navazuje na novější filozofické proudy, zejména na filozofii dialogu (též filozofii setkání), která vychází ze vztahu Já – Ty a je mj. reprezentována jmény Martina Bubera, Emmanuela Lévinase a Franze Rosenzweiga. Lyrický subjekt hledá a nachází sebe, své skutečné „já“ výhradně v dialogu s „ty“. Leitmotivem většiny Tytkových básní obsažených ve jeho prvotině *Spotkanie Innego (Setkání s Jiným)* je světlo, podobně jako je tomu v platónské filozofii, ale také v biblické starozákonní i novozákonní tradici, v židovské i křesťanské mystice – na mysl přicházejí jména Mikuláše Kusánského a sv. Augustina. Důležitý je i apofatický motiv – pocit nebo zkušenost nevyslovitelného Absolutna; na něj může básník reagovat buď mlčením, anebo se pokorně smířit s tím, že bude vždy užívat neadekvátní slova, často vedoucí k protikladům a paradoxům, k oxymorónům a neologismům.

Tyto je reprezentantem proudu v současné polské poezii nazývaného kritikou nová metafyzičnost; středisky tohoto uměleckého směřování sledujeme zejména v Krakově a Čenstochově a to především u tvůrců tzv. generace Jana Pavla II. Autorova poezie se odlišuje vlastní dikcí a originální obrazností, byť jeho dávnými předchůdci byli angličtí metafyzičtí básníci, ale také polský romantický básník Cyprian Kamil Norwid, ze současných básníků přichází na mysl Czesław Miłosz a P. Jan Twardowski. Jde zároveň o nábožensko-religiózní lyriku, která tvůrčovy prožitky orientuje na oblast Tajemství. Máme před sebou poezii, která zdůrazňuje věčné a trvalé duchovní hodnoty. O schopnostech krakovského básníka, rodem ze Slezska, jenž se projevuje nejen jako znalec díla sv. Jana od Kříže, ale také Anděla Slezana, svědčí jeho mimořádná schopnost zvládnout klasické básnické formy (litanii, ódu, hymnus atd.) a dodat jim na moderním vyznění.

Věříme, že četba sbírky Marka Mariusze Tytka *Setkání s Jiným* bude pro českého čtenáře, méně uvyklého tradicím metafyzické poezie, svým způsobem nejen Setkáním, ale i Zjevením, jinými slovy řečeno, že jeho estetický prožitek bude naplněný.

Libor Martinek

Ediční poznámka

Sbírka *Setkání s Jiným* je překladem básnické prvotiny Marka Mariusze Tytka *Spotkanie Innego*, která vyšla v edici Biblioteka „Eschatonu“, č. 1, nakladatelství Księgarnia Akademicka v Krakově roku 1997.

Obsah

Světlo Spásky	5
Pramen světla	7
Nekonečno	8
Jednota protikladů	9
Vznik světa	10
Rozbíjení zrcadel	11
Výprava do království idejí	12
Existencialisté	13
Znamení Jiného	14
Litanie k Bohu-Světlu	15
Stopy	16
Světlo setkání	17
Ouvertura světlosti	18
Kristovo světlo	19
Znamení nad znameními	20
Přemýšlení	21
Iracionalistovo krédo	22
Krédo	23
Modlitba k Bohu-Světlu	24
Ezoterické písně	25
Kniha světla	26
Pluji ke světlu	27
Metanoia	28
Pamatuj	29
Živly	30
Slepci	31
Křišťálový palác	32
Rytíř nebes	33
Hymnus na světlo	34
Proměna	35
Světlo k vrcholům	36
Conceptio	37
Těhotná	38
Poznámky ze zdařilých krakovských exercicií	39
Zářivé milosrdenství	40
Sakralgie	41
Děti v koupeli	42
Vize velebných těl	43
Zkomponovaná píseň	44-46
Setkání s Jinou	47
Očekávání	49
Tanec Salome	50
Obraz malého holandského mistra	51

Snoubencova cesta	52	Archimédes aneb Umění vztlaku	100
Ohnivý palác	53	Film o Herakleitovi	101
Ruiny na pomezí	54	De bibliotheca	102
Nejvyšší čas	55	Motýl v knihovně	103
Prokletý ostrov	57	Umění kralovat	104
V přístavu	58	Metafyzické umění	105
List	59	Summa poetica	106
Mlčící	60	Genesis	107
Donicotyvzetí	61	První umělec	108
Zimní krajina	62	Umělcova próza	109
Gulag	63	Litanie k patronům umění	110
Pronikající světlo	64	Poznámka o autorovi	113-114
Dědictví	65	Poznámka o překladateli	115
Ve svatyni Proměnění na Sinaji	66	Komentáře a vysvětlivky (Libor Martinek)	116
V Hosios David v Soluni	67	Doslov (Libor Martinek)	117
Hříšník	68	Ediční poznámka	118
Aniž bych vyslovil	69	Obsah	119
Osobní důvody Boží existence	70		
Ranní nebe	71		
Ve frontě k neznámému lékaři	72		
Bezradná	73		
Noc smyslů	74		
Kosmos	75		
Mlha	76		
Večer	77		
Na smrt nevinného	78		
Kapitán	79		
Děkovný hymnus	80		
Temnice	81		
Ars Aeva	83		
Tvář Jiného aneb van Goghův Žlutý Kristus	85		
Psychopompoi	86		
Básnická ikona	87		
Elegie na smrt Yvese Kleina	88		
Solaris Władysława Strzemińskiego	89		
Světlo soumraku	90		
* * * (v kalichách vřesu)	91		
Elegie z hor	92		
Houslový koncert	93		
Musica claritatis	94		
Hudba života	95		
Koncert	96		
Šoah	97		
Extáze svaté Terezy	98		
Na odchod architekta Bohdana Lisowského	99		

Copyright © by text Marek Mariusz Tytko
E-mail: marek.mariusz.tytko@uj.edu.pl

Translation © by Libor Martinek
Jazyková spolupráce Jiří Červenka, PhDr. Jan Vitoň
Vydání první v České republice
Opava 2009

Tisk: BitTisk, B. Němcové 53, 746 01 Opava

Grafická a textová úprava: Ing. Tomáš Jirků, DS REFOT s.r.o., Bílovecká 62, 747 06 Opava
Na obálce byla použita kresba PaedDr. Ladislava Steiningera „Ozvěny marného volání VII.“

Libor Martinek
Vydavatelství a nakladatelství
LITERATURE & SCIENCES
Komárovská 25
746 01 Opava
ČESKÁ REPUBLIKA
E-mail: martinek.libor@centrum.cz

ISBN 978-80-902981-5-6